

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

[Super Infortiato 2]

Bartolus <de Saxoferrato>

[Venedig], 30. Juni 1493

Quando dies legatorum cedat

[urn:nbn:de:bsz:31-319543](#)

Quādo dies lega.ceda.

a **C** eos vniuersalit. no. q̄ sicut testator in institutiōe videt si hos p̄dilexis se sita e in fideicomisso. adde no. per bar. in. l. luti us. i. pe. col. in. v. sed q̄ro tu⁹ h̄ d̄ pulchra. q. t̄ ibi p̄ imo. i. pe. col. in. v. ite⁹ attēde. in q̄z t̄ agit t̄. i. in. v. se. de vul. t̄ pu. et bar. in. p̄. in cip. ang. zvi de. q̄ dixi p̄. imol. in. l. co beredi. s. q̄ discretis. de vul. t̄ pu.

ADDE. intermis p̄. de ancha. cō filio. l. xvi. s̄. b̄tilit. t̄ pau. d̄ ea. cōf. ccel. viii. vifo. te stamēto.

b **C** Quando dies leg. ce. Rubrica.

Sed si i habitatione Uide apo. j. in. l. cū s̄ia p̄nit. x.

de mente testatoris. nā cū masculos p̄dilexisset in institutiōe instituendo eos vlt̄ presumendū est eos p̄dilexis se in fideicomisso: vt. l. luti. s. pater. s. e. C. de fideicomisso. auē. h̄ amplius. t̄ de imp. t̄ ali. sub. l. i. q̄ est veru⁹ si rō recti sermonis hoc pati⁹: q̄ instituit tres vel q̄tu⁹ filios vel ventrē ex quo p̄nū nasci plures. nāz tunc vno s̄cedente illud participiū supuiu⁹s p̄t p̄ficari i masculis vno ocedere. sed si instituisset em̄ duos masculos: tūc q̄ vno moriēt illud participiū supuiu⁹s nō p̄ficari in filio remanēt: tūc de necessitate cōprehēdēt filia: l̄z ex re certa instituta per hāc. l. Sed q̄d si reperi⁹ scriptū abbreviate: vt deueniat insupuiuētēz: ita q̄ p̄t dicere i superuiuētēz et supuiuētēz qualiter intelligēt. R̄i. p̄mo debem⁹ aduertere an h̄ posset ex p̄cedentib⁹ vel sequentib⁹ colligi: vt sic sit pluralis vel singularis numeri s̄m q̄ requirit p̄a grāmatica: vt. l. plauti. s. de aur. t̄ ar. leg. quod si nō appetit p̄sumo testatoz: sic locutuz: ut eos quos in institutione predilexit et inuicem vniuit pretule rit etiam in fideicomisso. s. de vulga. t̄ pupi. l. cohēredi. s. qui discretas.

Quādo dies lega.cedat.

m **O**rto patre. Uide p̄ reipsum.

I pure sit. Legatus serui turis psonalis cedit ab adita hereditate. b. d. h̄ loquif in tribus suuitibus t̄. Quero qd i alii is suuitibus. Glo. dicit idēz. sed. in. s. i nouissimo. C. de cadu. tol. exp̄ssiu⁹ dicit idē in alijs suuitibus etiā realibus. t̄ si sic intelligeres nō esset verū: q̄ in realib⁹ ccessat rō q̄ hic ponitur. d̄ ergo intelligi idēz in alijs. s. psonalibus. t̄ h̄ dicit Ly. in. d. s. in nouissimo. Alij volūt sustinere gl. dīcētes q̄ suuites reales nō trāscunt ad heredes: l̄z sequū tur funduz: t̄ sic h̄ locuz rō h̄ posita. sed certe illo tūc psona nullo modo videf inspiciēda. sufficit enīz q̄ res sit tēpore mortis: q̄ relinqut s̄m rōne⁹ predictā. sed verū personā inspici: vt. l. sed t̄ si maxie. d̄ ser. le. t̄ trāscit ad heredes sicut res cui accedit. iō puto q̄ cedat tpe mortis. Ultia glo. h̄ dicit post multa vba q̄ dies legatorū dicis cedere quo ad trāmissionē. de quo dicā. j. e. l. i. i. secūdo quo ad obligationem. tertio quo ad petitionēz. quarto quo ad dominij translationē. de quolibet istoz effet vi dēduz. dic vt. C. de cadu. tol. s. cum igis. per Ly.

q **U**od pure. Conditio tacita extēsto p̄cedēs impedit dies legator̄ cedere. secus si extrīse⁹ veniat. b. d.

b **E**reditis aditio. Hefditatis. aditō nō differt diei cessionē l̄z petitionē qualiterq; differat. b. d. C. Op. de. l. in cōditiōibus. s. de cōdi. t̄ de. So. nō impedit trāmissionē nisi testator: aliud velit. Scō op. q̄ cū illa cōditio insit de necessitate testator: nō p̄t eam remittere: vt. l. nemo p̄t. s. de le. i. So. aditio hereditatis inest d̄ necessitate: q̄ nisi hereditas adeaf ex testō nil deberur: t̄ q̄tumq; testator hoc vellet. sed diei cessio non inest d̄ necessitate. ideo potest testator facere quādo cedit vel non.

Habitatio. Ibi sed ante aditā l̄z si postea dic vt. l. fi. C. de usufru.

n **E**c semel. Vbi. Sed si quot annis. Item no. idem esse dicere quot annis quod singulis annis.

Sed si in habitatione. Reli ctum an num respectu certe necessitatis debetur tempore nece sitatis. hoc dicit. dixi in. l. qui hoc anno. j. de verbo. obli.

vide glo. que incipit: q̄ tunī agente. t̄ istam glo. examia ui in. l. vlti. s. de li. agno.

Mouissime. Nota nō esse differentiam i ter istas exceptiones verbous: licet quidam contra. C. e. l. i.

b **A**iusmodi. Lōditio oīno extitra si dubitat an viuo vel mortuo legatario existat impedit diem legati cedere. b. d. C. Op. de. l. i. vli. s. de cōdi. insi. So. vt in glo. tu dīc ibi in ſcribus. h̄ in vltimis voluntatibus q̄cqd ibi t̄ h̄ no. rō est q̄ si certuz effet in vltimis voluntatib⁹ cōditio nē extiturā. sed incertū an in vita vel nō impedit diem legati cedere: vt. l. si cum heres. s. eo. in ſcribus ve ro spes cōditionalis obligationis trāscit ad heredē: vt in ſti. de verbo. ob. s. ex cōditionali: t̄ ita in vita vel p̄ mortem existat nō curatur: q̄ no impedit diem stipulationis cedere. C. Op. de pi. t̄ cōmo. rei. ven. l. q̄ si pendēte. s. si ita. R̄i. eodez modo ibi in cōtractibus. h̄ in vltimis voluntatibus. C. Op. de. l. si pupillus. s. sub cōditione. j. s noua. Eodez modo respondet ibi in cōtractib⁹: h̄ in vltimis voluntatibus. Un autem statim debeatur. Dic ve ibi. Jo. tamē circa hoc dedit vna⁹ ſol. cuius materiā examinai in. l. i. vli. s. de cōdi. inde. C. Extra glo. op. t̄ vides q̄ tale legatu⁹ transeat ad heredem si deficit: l̄z hoc post morte⁹ apparet in vita verum fuit illud non debere fieri: vt. j. de ma. tef. l. neratius. Sol. vt dicam. j. e. l. cuž sine p̄finitione. in. p̄.

s **I**usufructus aut. x. Si le ius dies cessit ab adita hereditate: t̄ aliud legarū cui⁹ dies cedit a tēpore mortis alternatiue relinqut q̄tū ad electionez vtrūq; tēpus inspici. q̄tum ad trāmissionē quodlibet p̄ se naturā ſuā retinet. b. d. Ibi spectāda quo ad electionem legatario concedendā. C. Not. ex fi. q̄ quādo relinqut alternatiue legatus pure t̄ legatum cōditionale nō impedit ppter vnum qn cedat dies alte rius. C. Op. j. e. l. cuž illud in p̄n. So. vt ibi dicaz in. l. cuž illud: q̄ est difficile cōtrariuz. C. Op. de. l. cum fine p̄finitione. i. j. R̄i. j. e. So. hic ſunt duo legata: vnum pure t̄ ali ud conditionale. sed in. l. contraria eſt tantum vnum legatum conditionale.

Ex. s. ſequenti.

C. Tātū est dicere: ut filio ſoluat q̄tū q̄ patrī nō queratur uſufructus.

Si ita quis. Quero iſto caſu q̄s petat. Et dicit gl. q̄ filius. h̄ dē. D. q̄ h̄ pcedit ſm iura bodierna ſm que p̄t h̄fe p̄pria ex cepto caſtrenſi uel quali. h̄ ſi iura iſta nō reperi⁹ q̄ potest h̄fe p̄pū ex caſtrenſia: niſi in caſu. l. cogi. s. si pater. t. l. imperator. s. t. i. i. t̄ in dote. uñ oñ dicere q̄ testator dicens do iſta vba: ut ipſi filio ſoluat uideſ testator: uelle in tem pus exiſtie ſui iuriſ differre. ar. l. ubi pure. s. t. i. ar. l. fidei cōmīſſa. s. si filio. s. de le. i. i. Item no. h̄ q̄ si testator uel aliquis relinqut uel donat filio: uel ipſi filio ſoluatur tantum importat q̄tum dicere ne ad patres perueniat uſufructus ſm auē. excipif. C. de bo. q̄ libe. t̄ in auē. ut. li ceat ma. t̄ auie. in p̄n. t̄ hoc uide in iſto. s. cum glo.

e **I**ta. Non refert qd ex equipollentibus fiat. b. d. C. Op. de. l. f. C. de his qui ue. ete. impe. So. ut plene dixi in. l. gallus. s. t̄ qd ſi tantum. s. de libe. t̄ poſthu.

Uni ita. C. Op. de. l. illud. s. de op. le. R̄i. ibi in utraq; parte alterna tive erat legatum pure. h̄ ſecus. C. vltierius. s. e. l. ſi uſufructus. s. argenti. R̄i. ibi erat talis cōditio q̄ moxiente legatario implebatur uel deficiebat: t̄ iō cōco dat cum iſta. Sed cōtra hoc facit in utraq; parte alterna tive. h̄ est legatus cuius dies cedit a tēpore mortis. t̄ iſto quod dicit q̄ ex p̄aphila natum erit tacite inest cōditio que nō impedit transmissionē legati: ut. l. i. in. f. s. cōdi. t̄ demon. t̄ j. e. l. cum illud. s. f. ſi quid uelit dicere iſte

ter dicam in. l. cum illud. j. e.

Cum seruo legato. Dies vslfru
uo hereditario demum post aditam vtriusq; hereditatē
cedit. hoc dicit.

Cum legato. Dies legati relictis
ta hereditate. Item ad legata q; cedunt ab adita
hereditate regula caroniana nō pertinet. b. d. **C** No. q;
regula cato. est regula iuris: l. Jo. an. q; de reg. iur. super
rubra. l. vi. dixi de reg. iur. l. i. **O**p. insti. de leg. s. an ser
uo. Rū. ibi loquitur ecōuerso quando pater est institutus
et filio relinquit. h. quādo institutus est filius et patri relin
quitur. rōnez diueritatis dixi in. l. a filio. t. l. quesitū. s. d
le. i. **Quero** quomodo potuit manumitti. Et dic vt i
gl. et no. q; fice dñis manumitti. quod itellige si postea
sequitur aditio. alias secus. ar. j. de castr. pe. l. heredita
tē. s. filius. vel vt cesseret oīs dubitatio: dic seruum. p. p̄cio
acepsisse libertatem: vt. s. ad sil. l. si quis in graui. s. vtr.

Cum sine predefinitione.

Cum legatus incipiat a precedēti dispositiōe
sequēs in qd transfundit statim mora cōmissa petere: si
incipit a precedēti cōditionē legatario interim morien
te nil ad heredē transmittit. b. d. **O**p. j. e. l. si penum.
So. qd hic dicit statim intelligas mora cōmissa. **O**p.
E videtur dici q; penus est in obligatione. q. j. de act. et
obli. l. obligationuz fere. s. f. Sol. dic vt dixi l. i. s. si ita
s. ad. l. fal. **O**p. d. l. vslfru. in pn. s. e. So. dic vt ibi di
xi. **O**p. et vide q; ad heredez trāsmittit: q; h. est relic
tum sub cōditōe quadā negatiua. sed moriēte legatario
tunc est certū q; retro ipse nō dedit: vt. l. neratius. j. d ma
nu. tel. ergo vide q; ad legatariuz trāsmittat. Rñdeo q;
ditio negatiua si nō dederis. si potestatiua est resolutur
. i. cum cōstabit te dare nō posse de iure vel de facto: vt. l.
si ita stipulatus. j. de sybo. ob. sed h. nō est certū: nisi post
mortē legatario nō āte et ad heredē nō trāsmittit. lex vō
h̄ria loquif in cōditōibus casuallib. vel dic etiā in casua
li pcedere pp generalitatē. l. hmōi. s. e. Ad h̄riū rñdeo
cōditionē casuallē nō posse existere est certū in rerū natu
ra. put si mulier ē vacua vētre. certuz est in rerū natura
nō posse nasci postbūmū: et tūc pcedit. l. nerati⁹ qūq; in
rerū natura nō est certū: q; mulier est pgnās vñ pōt par
tus nasci sol. deus sit. et tūc si nō nascit nō dicit q; retro
fuerit impleta cōditio: vt. pbaf. s. de acq. here. l. cū qdā
s. quod dicif. v. qd si vnum. sed in hac. l. cū fine. et in. l.
hmōi. s. eo. nō fuit certū in rerū natura cōditionē imple
ti non posse vno legatario. ideo decedens non trāmit
tit. secus si poneremus fuisse certum

Cum ab eo mibi. Oppo. d. l. si pe
num. j. e. dic vt ibi
dicam.

Ex. l. sequenti.

C Legatum annuuū an dicat vnum vel plura: et cum est
cum predefinitione temporis ob aliam cām q; alimentorū
possit solvi p. toto tempore.

Cum predefinitione. **I**sta
tabilis. l. et singularis et determinatio quasi ouz le
guz de hac materia loquentū. et iō ē tenēda mēti. et hoc
dicit. Legatum annuuū cū predefinitione t̄pis relictum i du
bio si sit cā alimento: uz dicuntur plura legata vel vnum
cuius dies cedit a tēpoze mortis. b. d. **I**n ter. ibi here
dum grā. qd fecisse videf in dubio cum certi t̄pis predefi
nitione ex causam alimentoū. **O**p. de. l. in annos.
s. de an. leg. t. l. cum in annos. s. de an. le. So. **D**y. et te
ne menti. aut certum est illud qd testator voluit vel facef
plura legata vel vnuz: et tūc stamus certo: vt. l. nec semel
v. sed et si quod. s. e. Aut est dubiu; et tunc aut testator
relinquit legatum annuuū sine p̄finitione t̄pis et sunt plu
ra legata. p. pmo anno purū. p. sequētibus cōditionale.
vt. l. cum in annos. s. de an. le. Aut cū predefinitione t̄pis:

t̄tunc aut in alimētri sunt plura legata vt h: aut p alto
et est vnum: ut h. et l. filiu; in s. j. e. facit si testator unum
co. bez grani reliquit annuatū usq; ad. x. annos: an heres
potest p. toto tēpoze soluere. videf q; sic: q; ista dila
tio est hereditas: ut h. et iō pōt soluere qd uult totum: ut. l.
cum in t̄pe. j. de re iudi. t. l. stipulatio ista. s. inter certā. j.
de. v. ob. t. l. statuliber. s. statuliber. j. de sta. lib.

Cum titio cum. Dicito si. facit pnci
paliter cōditionē secun
dario t̄ps dictio cum: facit pncipalr t̄ps. secunda
rio cōditionez. b. d. et vide glo. que incipit cum dicit ibi
annorum: dicit annorum. xiiij. erit: de qua scriptura facit
mentionem. s. incidenter.

Cum penum heres. Legatū p
muz purū i se
quens legatū transfundit. demū post morē her
dis ad heredē legatarij transmittit trāfusionē nō facta.
b. d. **O**p. ualde subtiliter et difficult de. l. cū sine h. rū.
s. e. ubi dicif q; legatū nō transmittit. Sol. ibi incepit a
precedēti cōditione et penū nō fuit in legato. iō nō trans
mittit. **O**p. de. l. qd pure. s. e. t. l. aliquādo. s. de 2di.
et de. t. l. legatus sub cōditōe. s. de an. le. ubi dicif q; le
gatus purū adēptuz sub cōditione videf sub h̄ria condi
tione datuz: et decedēs legatarius nō trāsmittit. cū ergo
suerit puruz et sub cōditione ademptū ergo videf sub h̄
ria cōditōe datuz. ergo nō d̄ trāsmittere. Dicit Syn. h̄
ria loquuntur qd est adēptuz sub quadā cōditione casuall
que nō implef moriēte legatario. ista autē de qd loqtur h̄
dñs moriēte legatario posse interpellare iō cedit dies
et transmittit ad heredē. Videam ergo an istd sit aliqd
dicere. Et istud videf pmo h̄. l. si cū p̄finitiōe. s. e. ubi cō
plef cōditio moriēte legatario. et tū nō trāsmittit qd obe
ret sicuti h̄. Uolūt dōc. dicere ibi est cōditio dādi que p̄t
ipleri ultimo vite spū. unū illa cōditio tm̄ post mortē cōsti
terit. merito ad heredē nō trāsmittit. h̄. in. l. ista nō ē cōdi
tio ista in dādo: sed magis qd respicit factū legatarij. h̄ si
interpellauerit. unde aū ultimū vite spū definit posse in
terpellari. ergo trāsmittit. sed istd nō videf bene dictuz:
q; actū interpellatōis pōt fieri p. aliū: ut. l. si qs solutioni.
i. h. s. d. usu. ergo ultimo vite spiritu pōt explicari: ut. l. ul
tia. s. de cōdi. insti. t. l. aretusa. s. d. sta. ho. ergo videf q;
h̄ tm̄ post mortē extiterit cōditio. So. l. z. ē tēneus possit in
terpellare: ut ibi: nō tū ut eīne. h̄ ut ipsi legatario solua
tur. sed ipsi in pūcto mortis extitit non pōt solui. et sic he
res nō pōt ēē in mora. et sic in vita legatarij cōstat qd cen
tū deberi nō p̄st. Preterea posito qd i pūcto mortis he
res interpellatē adhuc post iterpellationē heres h̄ illud
modicū t̄ps: de quo dicif in. l. qd dicim. j. d. sol. et sic con
stat qd in vita legatarij centū deberi nō p̄st. sed legatum
fūdi purū fuit adēptū sub cōditōe si centū deberi cepe
rint: ut dicit tex. ergo sub h̄ria cōditōe fuit datū si certū
deberi nō cepint. h̄ in vita legatarij cōstat qd nō p̄st inci
pere deberi. ergo t̄c. h̄ qd incepit a precedēti cōditōe. s.
si penū non dederis centum dato. intelligitur. s. si dare
posse dñsieris. h̄ in vita legatarij heres nō dñsinit posse da
re. iō nō trāsmittit legatarij decedēs. **O**p. qd disposi
tionē precedēti h̄ cōditio ius iplēdi cōditionē trāfit ad
heredē: ut. l. diē. s. i. s. de arb. Tenēt doc. in. l. pe. C. de
cōdi. inser. h̄ h̄ precedēti dispositionē: ergo videf qd
trāseat ad heredē et qd imple cōditionē nō ad
heredē et: in cuius psona d̄ iplēdi. ar. l. cū ita. et qd ibi dixi
s. d. cōdi. et de. nel. alif ius iplēdi cōditionē trāfit ad he
redē. dic illud in h̄ctib. hoc in ultis uolūtib. semp tū
dubitau; illis. facit qd dixi in. l. si cui fundus. t. l. a te
statore. s. d. cōdi. et de. t. in. l. sub diversis. s. i. e. ti.

Cum illud aut. In legatis alīnati
uis unū est legatū et si
una ē pars cōditōalis legatario interī decedēte ni
h̄ ad heredē trāsmittit. b. d. Ibi nō fecit. et sic semel ce
dit dies et nō pluries: ut. s. e. l. si vslfru. in pn. t. l. cū i an

a. **Cum si**
c. ne p̄f
nitōe.
mulier ē mo
la videf di
cere h̄ri in
l. si fili be
res. de lib. et
posthu.

b. **I**cū p
e. finitioe
t. istud
facit an reli
ctū alimēto
ru; in causā
paupertatis h̄
beaf solū in
state necessi
tate: an vō
temp. d quo
p bal. i. au.
ingressū i pe
nul. col. d sa
cro sā. ec. fa
cit qd habet
in. l. pe. s. i. d
an. le. et vide
imol. in. l. q
hoc anno. in
vl. col. de v.
obl.

c. **C** Uidetur
q; sic. An in
legato ānuo
possit fieri so
luto p. plu
ribus annis
bal. s. in. l. in
annalib. C:
de leg. faē q
no. bar. in. l.
eu q. d. an. le.
I titio
s. cū. l. d.
be. in
l. cētēsimis
s. f. de. v.
ob. et facit q
no. bal. i. l. q
pmisit. d. cō
di. inde.

CActione.

ex testō. vid
in. d.l. si qd
tutio. et bart.
in. l.eo. n.i. et
qd ibi dixi.

Seribat

commodū.
Add. ad h
tex. in. l.cū fi
lio. in. si. fm
lec. bart. ibi
post mediū
de le. i.

Pater p
bar. l.l. si cui
in. pñ. d. le. i.

Add. tex. cla
riorē. i.l. si cū
pñnit. et ibi
bar. s.e. et h.
adde not. p
bar. in. l. si le
gatari. s. si
de le. i.

Ogo.

r quādo
qz. Si
gu. iste tex. e
pmitto quā
doqz dare: i
telligif qz p
mū potero.
et ita ipsum
no. allegat et
intelligit g
mol. in. l.cū
paf. s. rogo.
d le. i. vbi ui
def. tex. etra
istu. iucta. l. b
uos. j. d ma
testa.

Tiod
q. pupille
Et ista
l.cū gl. alle
go tibi p. fin
in. l.cōditio
nes q. extrin
sec. d. cōdi
et de. add no
ta. p. imo. i.l.
ab oibus. s.
cū qdā. d. le
i. et in. d.l. g
filiabus.

Ex. s. sequenti.

Heres meus

nos. z. l. se. Ja. d. are. **C**Op. s. d. l. pri. z. s. e. l. si usufru.
.ij. r. so. So. quidā q. ad heredē nō uide trāsserri. s. illō
qd est relictū sub cōditione. altō sic. Glo. nō stat in hoc p
l. cū ita. s. e. Quali r̄fēdēmus. Dic q. ibi dicit cōdition
uni legati legatario morēte. Nō ob. s. l. pri. q. ibi nō fuit
legatū alfnatiue. Preterea ibi 2dītō p̄ml legati uiuēte le
gatario extitit: z de istis clarus sū. s. dubiū facit. d. l. cū
ita. nā ibi in utraqz parte alternatiue ē tale legatū: cuīus
dies cedit a tpe mortis. nā h̄ legatū quo ad pāphila na
ta erit: cedit a tpe mortis: ut. s. s. pri. q. ergo si alterna
tive ponas nō cedit dies a tpe mortis. So. dicam q. nō
cedit ibi dies quo ad petitionē. uel aliter ut sentit glo. q.
ibi in qualibet parte alternatiue ē trāsmisibile p. se si se
parati ponit. sed si iūgīt p. istā alternatiue seu p. ista v
ba alternatiua: tūc q. est dubiū duplex. s. qd nascaf et qd
eligt. iō nullū ad heredē trāsmittit ante q. sit electiō lo
cus. Uel aliter possim⁹ dicere q. legatū alternatiū h̄ i
se tacitā cōditionē si potuerit electio celeb̄ari: ut. pba⁹
bac. l. in. pān. z. d. l. cū ita. Ista aut̄ 2dītō si potuerit ele
ctio celeb̄ari uenit ex ipso testō nō extrinsec⁹. merito ipē
dit: ut. l. qd pure. s. e. Circa istud legatū alternatiue reli
ctuz. uidelic̄ unū purū aliud sub 2dītō distinguit. aut
cōdītō extitit uiuō legatario: z nō est dubiū q. trāsmittit:
ut. s. e. l. cū ita. in. pñ. a cōtrario sensu. aut nō extitit s.
deficit: z idē ut. d. l. cū ita. aut nō dicit neqz extitit in ui
ta sed in pūcto mortis. z idē: ut. l. si usufru. s. e. aut etiā
post mortē pēder et deceđēs nō trāsmittit: ut. h̄. **C**Op.
de. l. si qs seruū. s. illud. s. d. le. ij. Sol. plura sunt legata
quo ad plurimum rerum nominationē. unū quo ad solu
tionē. z iō unā cessionē diei debemus inspicere.

Heres meus **C**lōdītō tacita q. inest

ex natura rei legate trāsmis
sionē nō impedit. b. d. **C**Op. s. d. ac. et ob. l. pupill⁹. sol.
vt plene solet dici in. l. pupill⁹. j. de reg. iur. l. i. j. d. noua.
COp. de. l. q. pure. s. e. l. aliqui. s. de cōdi. z de. So. h̄
venit ex natura rei legate non ex ipso testō. vīpi in. l. cōdi
tiones q. extrinsec⁹. s. de cōdi. z demon.

Irmio eliodoro. **C**Op. s. de

leg. l. cū certus. So. dicit glo. ibi apparet aliđ ex
mēte testōis: q. ibi reliḡ fructus q. nascent: h̄ pecuniaz
redigēdaz ex fructib⁹. Preterea ibi dixit ex fructib⁹ qui
nascent nisi sit p. moduz cuiusdā cōdītōis. h̄ vō simplr
qn̄qzinta reliḡ ex redditu. **C**Op. s. l. si debitor: in. pñ.
.s. de h̄ben. em. De h̄ plene per doc. in. l. si quis argentū
C. de dona. teriḡ h̄. l. quidā testamēto. s. de le. i. et. l. in
ter stipulantē. s. sacram. j. de ver. ob.

Ex. s. sequenti.

CUtrum executor possit cōueniri a legatariis: ibi. Que
ro vtrum.

Eum ab heredibus. **C**Upus

certe etatis
adiectuz cā legatarij diez nō cōditionez inducit h̄ pmo.
Itēz cōtra meu⁹ executor: ē legatariis nō daf actio. b. d.
.s. iste. In tex. ibi sorte. z interiz apud quēdaz tertium a
testatore electuz in deposituz retineri voluit: vt p̄z ex in
teriorib⁹. Ibi intra incipit r̄ndere. **C**Op. ad pñmū dic
tu⁹ z videf q. faciant cōditionē ista v̄ba: vt. l. si titio i. pñ.
.s. e. Dic vt dixi in. l. si cui. s. de le. i. **C**Op. de. l. si res. C
ad exhibē. vbi videf q. depositari⁹ posset cōueniri. Dic
gl. fateor: q. mer⁹ executor: actione ex testō cōuenirin non
pōt s. cōueniri pōt actione depositi si fuit depositū: vt red
dat alūno. Iste passus ē pulcherrim⁹. z. j. statu reuocabo
in dubiū. **C**Op. z videf q. intra diē possit repeti: vt. l. i.
.s. pe. s. depositi. Gl. q. est h̄ r̄ndet q. h̄ nō erat simplex d
positari⁹. s. d. b̄fe cōmodū medij tpis. **C**Op. ad istum
.s. de. l. a. filia. s. fi. s. ti. i. z. l. codicillis. s. sticho. s. an. le.
So. ibi erat mer⁹ executor. Debebat enī dare certas vsu
ras q. s. p̄cipiebat: z si maiores p̄cepisset maiores tenere
reddere sicut dicim⁹ in. l. lut⁹. s. heredū. s. ti. i. Hic vō
iste depositari⁹ d. b̄fe aliqđ cōmodū z illud q. o. lucraref:

ultra vsuras triētes. **C**Op. q. si istud ē ver. q. d. b̄fe aliqđ
cōmodū nō est nud⁹ mister. ar. l. si q. titio s. de le. ij. si n
erat nudus mister tenebat actioē ex testō⁹: vt. l. si a plu
ribus. s. d. le. i. Dico q. iste dōpositari⁹ sentiebat cōmodū
ex h̄cō dōpositi cū herede celeb̄ato nō q. agnouerit iudi
cius dōfuncti nec q. petierit. s. heres iuit ad dōpositari⁹: et
sic pacti fuerūt. als nō video q. tenere actioē ex testō. vt
dic q. testō: h̄ voluit pecuniā p. heredē dōponi cuidā sub
illo pacto q. post certā etatē restitueret z interiz solueret
vsuras: z sic voluit cōtractu⁹ dōpositi celeb̄ari certa fo
ma: vt h̄ innuit gl. paruila. ibi vō. l. in. l. a. filia. s. si. fuit mer⁹
executo: iussit enī simplr accipe pecuniā z vsuras p̄stari
nō dixit p. euz q. accipiebat vel p. aliū eius cura z diligē
tia. z iō ibi fuit executo: h̄ dōpositari⁹ certo pacto. z iō ce
lebrato cōtractu⁹ dōpositi nō pōt cōueniri actioē ex testō⁹
actioē depositi: vt dixi in. s. de le. i. l. si fideiussor. s. fi.
COp. d. h̄ q. talis depositari⁹ cauet. s. j. si cui plus q. p. l.
fal. l. diu. So. h̄ sentiebat cōmodū a defuncto: vt ibi d
cā. **C**Quero vtrū executo: cōueniri possit a legatariis.
Et glo. videf dicere q. nō. Tu b̄reuter dic. aut ē execu
tor: nō mer⁹ sed q. sentit aliqđ cōmodū ex testō: z tūc iste
tenet si cōmodū agnouit: vt. l. si a plurib⁹ in. pñ. s. d. le. i
z. l. impator: in. pñ. z. s. i. s. d. le. ij. Nō ob. iste. s. q. dic vt
ibi dixi. Aut ē merus executo: z dicit h̄. aut ē ad pias
cās z pōt cōueniri: vt exēqtur sicut pōt agere: vt. l. nulli
z ibi glo. C. de epī. z cle. aut nō est ad pias cās. z tūc aut
q. s. an possit cōueniri actioē ex testō: z nō pōt: vt. h̄. aut
alia actione. z tūc pōt: vt actione ex dōposito vel rei vēdi.
vel ex stipulatiōe si intercesserit: vt h̄ in glo. vel ac. nego.
ge. vt no. doc. in. l. id qd pauperib⁹. C. d. epī. z cle. Si vō
incepit agnoscere: tūc officio iudicis pōt cōueniri: vt exē
quaf: vt. l. iij. s. i. s. de arbi. z. l. qntus. s. de an. le. an autē
possit agi ad acceptandum. Glo. z h̄. no. s. de le. i. l. i.
z ibi dixi. Hoc dicunt in. l. id quod pauperibus. C. d. epī
sco. z cle.

Pater. **C**Tene mēti istū. s. d. quo dixi. l. q. h̄
anno. j. de h̄. ob. **C**Ulterius no. isto qd
dicit gl. q. n̄ relinqit vīct⁹ vel vestitus d. intelligi eo tpe
quo iōp̄t agere. tu dic alī vt dixi. s. d. libe. agno. l. fi.

Iliūfa. ex parte. **C**lōdītō ad
videf legato p̄cedēti adiecta. b. d. **C**Op. cōdī
tio adiecta instōni v̄ repetita in legato: vt. l. duos. s. de
cōdi. z de. z. l. si seru⁹. s. d. cōdi. insti. So. z ista est vā: h̄ p
mo legauit z postea adiecta cōditionē. z viō gl. q. incipit
a patre z signa gl. dītū plene in. l. auia. s. de cōdi. z de.
CQuero an institut⁹ p. parte d. interiz habere rotū vel
partē. Et dic plene vt dixi in. l. plane. s. si. q. i. s. d. le. i.
Menstruos **C**Legatū mēstruuz relictū s
tatis. hoc dicit iste. s.

Ifundus instructus. **C**I fundus instructus. **f**un
dūs instruct⁹ relinqit dies legati cedentis iſpī
cūt. hoc dicit. Ibi deberi. hec declara per ea que no. in
l. penul. s. de fun. instruc.

Ogo quādoqz. **C**No. istu ca
dī q. n̄ dabo tibi intelligif cū pñmū q. mo p̄t ero

Aod pupille. **C**Condītō nup
er nuptijs inualidis. b. d.

Xori experte. **C**Ista habeo p. no
tabili leg. b. d. b̄z gl.
Lōdītō si heres nō erit morēte instituto puris
cas. b. d. **C**Op. p̄mo z videf q. ista uestigatio. an cōdī
tio videf extitisse vel nō sit superflua cū ista cōditionē si
heres nō erit nō suspendat cū interest tacite: vt. l. q. filia
bus. s. fi. z. l. se. s. de le. i. Sed si legatū ponis relictū a s̄b
stituto: vt hec l̄fa innuit nō impedit diē legati cedēt: vt
.s. e. l. i. z. l. beredis. s. pe. R̄n. q. cōdītō q. tacite iest nō

Xxi.
v op.no.
q adi-
ri nō pōt be-
reditas viti-
mo vite spū
adde bal.i.l.
fi.in pi. i.vi-
col. d bo.q li-
be. t imol.in
l.f. s. de cō-
di.inst.

Cur leg.
no.caveatur
Rubrica.

b Ega
1 top.
s. si
eui. vt ibi di-
cif. Et idē t3
bar.p istum
text. in. d. s.
finaut vtra-
qz in.l. ppe-
randum. de
iudi.

c Si quis.
sub pōtioē
legatū. vide
bar. in.l. nō
solū. in pri.
in.s. more.
de ope. no.
nun.

impedit trāmissionē:nisi ex ptāte legatarij pē-
deat:vt.l.filio.s.de le.i.z.l.miles.s.i.s.de le.ij.
dixi in.l.cōdi q extrinsec. COp. q post mor-
tē sit impleta:vt.l.filio.s.de cōdi.inst. cū pōt vltio
vite spū esse heres. Glo. dicit nō fateor: cuz non
hēat uelle nec nolle ultimo vite spū. Sed nōne
istud uidef cōtra glo.l.filio.s.leg.i.z.l.miles.
s.p:o parte.s.de le.ij.sed ibi dicam in.l.miles
s.p:o parte.

Ut legatorum seu fideicōmissorum noīe ca.zc.

1 Egatorū noīe

Sí cui. Legatū re-
petitū bis tm̄ debet z p ipso legatario ab he-
rede uel heredi a legatario nō cauef. b. d. Istū. s. habes. in.l.
fideicōmissa. s. si dece. s. de le.ij. COp. d. l. cū qui. in pn. s. de ser. vr. p̄di. z. l. si ita stipulat' a tis-
tio. j. de fideicō. Plene de isto b̄ocardo. dic vt
in.l. si finita in pn. de dam. infec. p. Dp. z ibi di-
xi. z per Ly. in.l. i. in pma op. C. sen. q. p eo q
interest. COp. de.l. veluti. C. eo. So. ibi h̄o q
ex tali repetitione nō grauaf. h̄ grauaref. z ido-
iterū semel tātū h̄ intelligi z nō quoties opon-
tunuz fuerit: vt ibi dicif. qd no.

Si quis sub cōditōe.
legatū. C Si vna actio in alteri locū succedit
eius naturam assumit. b. d. iste. s.

Si. r. que in archa. Pri-
mū quādo pprietas z vsufructus legati sūt pu-
re. secūdo quādo sub cōditōe. Item pmo diu-
ditur in tres partes: q; pmo dicit qd pōt petere
quilibet ipo iure. scđo inqz obstat exceptio s
eqtate. tertio qd iuris qn pprietary legatarius
possider. secūda ibi si cu. r. tertia ibi plane si. r.
Itēz scđa ps pncipal'dividis in duas. pmo qd
iuris sit pēdēte cōditōe. scđo qd iuris sit exsite q
ditione. scđa ibi h̄ si omiserit. C Dicif h̄ q iste
legatari" d. r. imo videt q gqz tm̄. nā qn relin-
qtur vsufruct" pecunie ipsa pprietas debet vsu-
fructuario: vt. s. d. vsufr. ea. re. q vsu cōsu. p. totū
ti. Si trāsit pprietas. ergo seqtū q tāqy re qn
cti in eadē pprietary qlibet petat partez: vt. l. si
plurib. s. de le. i. h̄ dic ipso iure nō trāsit ppri-
etas ex testō: q; nō est legata h̄ quadā necessitate
dz dari. iō legatari" in qē trāsit dñiuz ipso iure
tūc z ipse pōt tota. x. petere. z sic no. h̄. q si relū
quis vsufruc. pecunie q dñiuz pecunie nō tran-
sit incōtinēti. Tu dic q legatario vsufruct" obe-
tur pprietas ēt: vt in isto. s. ibi z qnqz vsufructū
petitū cōstat: z sic no. libellū q petas fructū illa-
ruz rerū nō illas res. Rū. z crederē q vterqz lū-
bellus. pcederet tā iste. peto vsufructū illarū re-
ruz: q; tūc ipso tā necessitatē quadā seu pprieta-
rē. idē si peterē illa. x. vt vsufr. ex eis pcpia z etiā
isto casu. pcederet libell": vt. l. si tibi. x. milia. s. d
vsufr. ea. re. q vsu. cōsu. vbi v̄ hoc. pbari. Dicif h̄
q cauef heredi. h̄ imo videt q dz caueri nō be-
redi h̄ legatario pprietary: vt. l. si. si. cui plus
q; per. l. fal. z. l. si tibi. x. milia. s. de vsufr. ea. re. q
vsu cōsu. Rū. qn ipse legatari" possideret sibi p̄i-
ēet cauedū: vt h̄. ij. r̄. idē si cōcurrerent heres
z legatari" z quilibet velit. sibi caueri. legatari" p̄-
serf: vt in dñijs. aut heres tm̄ cōcurrerit z legatari
us nō: tūc heredi tm̄ pōt caueri. vt h̄. C Uenio
ad v. plane: z op. ille q nō est grauat" nō pōt cō-

ueniri: vt. l. epistolā in pn. s. ti. ij. sed legatari" p
prietary nō est grauat": ergo ipsi cōueniri nō p̄t
Hicit gl. fallit: q; h̄ est spāle. nā in effectu videf
grauat". C Uenio ad sequēs r̄isuz in v. sed si
sub cōditōe: vbi dicit q interiz possidet totū. h̄
l. si dñi. z. l. plane. s. si cōiuncti. s. de le. i. vble-
gatari" pendēte cōditōe nō petit nisi partē. r̄i.
ibi loquif in legato pprietary. h̄ v. loquif in
legato vsufruct". idē in. l. idē. s. si mibi. s. d vsu-
fru. accre. Et est rō: q; usufruc. accrescit citi" q
pprietary: ut dixi in. s. si cōiuncti. Sed dices h̄
est unus legatari" pprietary z alius usufruct" z
h̄ uerū sit: tñi giūctio inter eos ē in usufructu nō
in pprietary: ut. l. si alij. s. de usufr. le. z. l. idem
nerati". s. i. s. de usufru. accre. C Dicif h̄ q si ē
ignorās heres tenet actione in factū. s. s. d usu-
fru. ea. re. q usu. cōsu. l. h̄ senatus. s. i. So. ut gl.
z hec bōa esse pōt. C Dicif h̄ in tertio r̄iso. hu-
ius. s. q heres h̄ actionē h̄ legatariū: qro quā:
quidā dicunt actionē ex testō: quidā dicūt z me-
lius cōditionē indebiti. s. h̄ istud op. quō h̄? z
ditionē indebiti cū erat tutus exceptiōe dolī. et
sic nō repetit: ut. l. q exceptiōe. s. de cōdi. inde.
so. ut no. in. d. l. qui excep. uel melius in. l. q se-
debere. s. de condi. ob cām.

Sí ad fiscum. Fisc" est semp-
tis. d. Quero an saltez nuda cauētē ha-
beat pmittere fiscus. Hico q nō. h̄ secus sit in
alia re publica: ut in ciuitate que nuda cauētē
h̄ pmittere: ut. l. si qn. j. e. z ibi no. z bene.

Qui minorē. Pro ea parte q ali-
nius ipo iure uel in effectu sine culpa sua liberat
ab obligatione que ex hac stipulatione descēdit
hoc dicit. COp. z uidetur q heres nō deberz
exonerari: ut. l. cuz hereditas. in. s. ad treb. so.
spāle est in ista cauētē que assumit sibi vires ac-
tione ex testamento: ut. s. e. l. s. si quis sub cōdi-
tione. Continua ergo. s. si ei qui.

Ex l. sequenti.
C Que sit differentia inter contraria z diuersa
z qualiter practicāda sit hec. l.

Ed z ipsis qui sūt.

Quero que est differentia inter con-
traria z diuersa. Dic ut in glo. Extra glo. quero
dicitur h̄ q ipsi qui sunt in potestate cauēdū
est. quero quomodo ipsi seruo poterit cauēri ut
seruo acquiratur. Possumus dicere. pbabilitē
q ipsi seruo caueatur z sibi acquiratur actione
ex hac stipulatione que habet naturam actionis
ex testamēto: ut. s. e. l. s. si quis sub conditiōe.
z ideo cauetur ei cum acquiritur actione ex te-
stamento. alias secus: ut. l. si filius. j. de h̄bo. ob-
li. z. l. pe. j. de sti. ser. Uel aliter z pbabilitē ca-
uetur domino p seruo z ipsi seruo in eventū cō-
ditōis acquiraf quod est mirabile. ar. p. h. l. fi-
liussa. s. diuins. in. s. s. de le. ij. Dicitur h̄ eisdē
personis z c. z sic idem fideiūssores debent esse
apud utrosq. C Quero que erit p̄tica. Hico
q quādo examināf fideiūssores an sint idonei
uel nō ad unius petitionem: ut. l. arbitrio. q sa-
tisda. cogan. z ille cui debet dari etiam cīef: et
tunc cogitur illum accipere: ut. ar. l. i. s. cum di-
em. s. si cui plus q; per. l. fal. uel aliter pater de-
bet interesse. p se z noīe filij.

Ec si forte. No. istū ca-
sum q q̄tūcū
qz pater sit coniuncta persona ei nō pōt
solui: ut dixi in. l. ij. s. so. ma.